

A feltáráson részt vettek: Kiss László és Sipos Attila Csaba rajzoló, valamint Istvánovits Eszter, Körösfői Zsolt és Toldi Zoltán régészek.

PINTYE GÁBOR

**248. Orosháza, Bónum, Faluhely
(KÖH 29828)
(Békés megye) Á**

A bónumi homokbánya terjeszkedésével kapcsolatosan az Orosházi Múzeum 2012, 2013 és 2014 nyarán 163 sírt tárt föl mentőfeltárási keretén belül. Minden előkerült sír padmalyos temetkezés volt, és nagy valószínűség szerint a 11–13. századra keltezhetőek. A rohammunkában rendkívül sok szakember és lelkes aktivista vett részt, akiknek a munkáját itt is köszönjük! Az ásatáson végig segítségünkre volt Csányi Viktor régész (TJM, Hódmezővásárhely).

RÓZSA ZOLTÁN

**249. Ozora, Vár
(KÖH 23216)
(Tolna megye) Kk, Kú, Ú**

A szekszárdi Wosinsky Mór Múzeum (megrendelő: Forster Gyula Örökségvédelmi Központ) megbízásából az Ásatárs Kft 2014. november 7-e és 21-e között ásatást végzett az ozorai várban.

A Wosinsky Mór Múzeum a következő feladatok elvégzésével bízta meg az Ásatárs Kft-t: a Ny-i (ÉNy-i) várfal előtti szelvények tanúfalainak elbontása, a Ny-i (ÉNy-i) várfal lavírsíkjának kialakítása, az ún. DNy-i rész (tervezett kiállítóhely) kivitelezési mélységig való feltárása, a D-i (DNy-i) várfal Ny-i szakasza előtti rész kivitelezési mélységig való feltárása, megtisztítása, a D-i (DNy-i) várfal lavírsíkjának kialakítása, a D-i (DNy-i) várfaltól D-re levő szennyvízártnak feltárása, a várépület K-i oldalán tervezett vizesblokk területének feltárása. A feltárási munkák közben feladatunk az ÉK-i saroktorony kutatószondával való keresésével bővült.

Ny-i (ÉNy-i várfal) tanúfalainak elbontása

Az 1980-as években feltárt Ny-i (ÉNy-i) várfal előtti sávban az itt tervezett felvezető út helye 2013-ban Feld István vezetésével került feltárássra.⁵³ Az idei évben régészeti módszerekkel bontottuk el az árok megfelelő részének betöltését. Négy alapfeltáró szondát mélyítettünk le a várfalak alapozási síkjának meghatározására. Teljesen kibontottuk az ÉNy-i torony D-i részét. Végig (változó magasságban álló) kőfalazatot figyelhetünk meg, téglasorok csak a K-i, magasabb falszakaszon maradtak meg. Alul 70–80 cm megfogható magasságban nagyobb faragott kőtömbök, felette 9 téglasor 65 cm legnagyobb magasságban, felette közepes méretű, részben faragott kőtömbök (20×40–30–60 cm) 80 cm magasságban, felette 10 téglasor 80 cm magasságban, Ny–ÉNy felé lepusztuló magasságban volt megfigyelhető. A vár enyhén rézsús ÉNy-i külső falát – mely az É-i saroktoronyhoz csatlakozó része felső szakasza kivételével teljes egészében kőből készült – már 1981–1988 között feltárta Feld István és munkatársai. A 2013-ban kijelölt szelvényekben/árkokban elért mélységet nem tudományos/kutatási szempontok határozták meg, az az itt tervezett felvezető út szintjéből adódott. A cél akkor alapvetően az volt, hogy az annak kialakításához szükséges

földmunkát végezzük el, az utépítés által nem érintett (alsó) rétegeket bolygatatlanul kívántuk meghagyni az utókor (és így egy későbbi kutatás) számára. A metszet- és tanúfalakat a 2013-ban kiosztott rétegszámok alapján bontottuk el, a leletanyagot is ez alapján különítettük el. Idén szállítottuk be a 2013-ban feltárt nagyobb faragott kövekből álló kőanyagot: nagy méretű, többszörösen profilált kapukeret elem (1. sz. kő) és egy gótikus bordaindítás (2. sz. kő).

A Ny-i (ÉNy-i) várfal mintegy 1,1–1,5 m-es szélességben, É-i részén jóval magasabban és szélesebben, volt megfogható. Az É-i részen a vízszintes falkoronát a lavírsík mentén is egy rövid szakaszon meg tudtuk fogni. A D-i, mélyebben lévő rész, egy nagyon rövid kis szakaszán meglehetősen lepusztult volt a várfal. D-i végében a modern iskolaépülettel elrombolták (már nem csatlakozott a DNy-i saroktoronyhoz, egy 1,5–2 m-es hiátus képződött). A Ny-i várfal DNy-i saroktoronyához közel, attól É-ra a várfalnál, a 2013/1 és a 2013/2-es számú tanúfal K-i végén egy vörös, illetve nagyobbbrészt szürke hamus réteges foltot érzékeltünk a tanúfal alján, amire négyzet alakban, két kis szelvényben (2×2 m, illetve 2,1×2,2 m) rábontottunk. Egy NyDNy–ÉK irányú vörös égett sávot bontottunk ki, valószínűleg, egy elplanírozott résznek a maradványa a kivitelezési mélység alatt 20 cm-rel. A vörös égett réteg egy 10–15 cm után, belsejében szürke hamus réteggé változott. Az előkerült leletanyag (16–17. századi kerámia) alapján is egy valószínűsíthető feltöltési réteget fogtunk meg.

Úgy tűnik, hogy kései (17. századi), modern beásásokkal zavart betöltési rétegeket kutattunk itt, akárcsak Feld István 2013-ban.

A Ny-i (ÉNy-i) várfal lavírsíkjának kialakítása

É-ról D-i irányba haladva 40–50 cm, majd 50–90 cm szélességben lehetett megfogni a Ny felé leszakadó, nagyjából vízszintes falkoronát. Belső oldalát 20–30 cm-es faragott kváderek, belsejét nagyobb és apró kövekből álló, beleoltott mészhabarccsal összefogott falazat alkotja. A Ny-i lavírsík függőleges metszetében számos alaktalan folt jelentkezett, aminek oka az lehet, hogy a különböző ferde helyzetű, illetve ívelt, egyenetlen felületű feltöltési rétegeket egy (csak keresztirányban vízszintes, de amúgy szintén a fal síkját követő) lavírsíkkal metsztük el, mely által különböző szinteken jelentkeztek a feltöltési rétegek. A függőleges falban jól érzékelhető a különböző feltöltési rétegek. A felső humuszos réteg alatt egy modern kori feltöltési réteg helyezkedik el. Ez alatt, D felé haladva egy ferde, valószínűleg megcsúszott, illetve részben valószínűleg modern feltöltési rétegsorok váltakoznak sötétebb barna, rögzősebb betöltésekkel. Alattuk már egy barnább, kevésbé bolygatott, illetve szürke bolygatott rétegek váltakoznak.

Az É-i rész D-i harmadában függőleges, jóval vastagabb vöröses feltöltési réteggel találkozunk, értelemszerűen ott a vízszintes részen is sokkal pregnánsabban vöröses foltokkal jelentkezett. A vörös planírozási réteg 1,0–1,2 m-es mélységben Zsigmond kori feltöltés nyoma lehet. A lavírsík bontása és nyesése közben 16–18. századi kerámia került felszínre. A Ny-i lavírsík vörös égett betöltés részét egy szakaszon lemélyítettük. Itt a felső rétegsor humuszréteg; alatta egy alig kevert masszívabb, talán Zsigmond kori, feltöltés; aztán kevert, sötét barnászürke réteg; majd a Zsigmond kori erősen kevert, vörös, égett, masszív, tömör feltöltés, mintegy 80–150 cm vastagságban; alatta egy a D-i részén fekete, majdnem tömör, tözegetes; Ny-i részén a lemélyített területen pedig újabb, paticsal alig kevert sárgászürke-barnás rétegsorokat figyeltünk meg. Ez a

53 RKM 2013, 90–93.